ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע (א) *מראות נגעים שנים שהן ד', יציאות השבת שתים שהן ארבע *מאי שנא הכא דתני ב' שהן ד' בפנים וב' שהן ארבע בחוץ ומאי שנא התם דתני שתים שהן ארבע ותו לא? הכא דעיקר שבת הוא תני אבות ותני תולדות התם דלאו עיקר שבת הוא אבות תני, תולדות לא תני, אבות מאי ניהו יציאות, ויציאות תרי הויין, וכי תימא מהן לחיוב ומהן לפטור והא דומיא דמראות נגעים קתני מה התם כולהו לחובא אף הכא נמי כולהו לחובא? אלא אמר רב פפא הכא דעיקר שבת הוא תני חיובי ופטורי התם דלאו עיקר שבת הוא חיובי תני, ופטורי לא תני, חיובי מאי ניהו, יציאות, יציאות תרתי הויין? שתים דהוצאה ושתים דהכנסה, והא "יציאות" קתני? אמר רב אשי תנא, הכנסה נמי 'הוצאה' קרי לה, ממאי? מדתנן *המוציא מרשות לרשות חייב מי לא עסקינן דקא מעייל מרה"ר לרה"י וקא קרי לה 'הוצאה', וטעמא מאי? כל עקירת חפץ ממקומו, תנא, 'הוצאה' קרי לה, אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דקתני "יציאות" וקא מפרש הכנסה לאלתר ש"מ. רבא אמר "רשויות" קתני: "רשויות" שבת שתים: א"ל רב מתנה לאביי הא תמני הויין, תרתי סרי הויין! ולטעמיך שיתסרי הויין! א"ל הא לא קשיא בשלמא

בבא

ידיעות הטומאה. האמורות בקרבן עולה ויורד (ויקרא ה) או נפש כי תגע וגו' ואמרינן במס' שבועות (פ"א דף ז ע"ב) שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו שלאחר שנטמא אכל קודש או נכנס למקדש וילפינן התם (דף ד') שאינו מתחייב אלא בידיעה תחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים כגון שידע שנטמא ונעלם ממנו טומאה ואכל קדש ומשאכל ידע שאכלו בטומאה שתים הן ממשמעות הכתוב (שם) ונעלם ממנו והוא טמא משמע שנעלם ממנו טומאה אבל זכור הוא שאוכל קדש ושזה מקדש הרי שתים העלם טומאה לגבי קדש והעלם טומאה לגבי מקדש: **שהן ארבע.** יש לך לרבות עוד שתים מריבוי "ונעלם" "ונעלם" ב' פעמים לרבות את הזוכר לטומאה אבל נעלם ממנו קדש כסבור שחולין הן, או נעלם ממנו מקדש: **מראות נגעים.** ליטמא בהן שנים הן שאת ובהרת: **שהן ארבע.** מריבוי "ספחת" שהוא משמע טפילה כמו ספחני נא אל אחת וגו' (שמואל א ב) מרבה טפילה לזו ולזו תולדה לשאת ותולדה לבהרת ושנו חכמים בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל, שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה "מראה" לשון זכר הוא משום הכי תני שנים שהן ד': **תני אבות ותולדות.** יציאות והכנסות שהיציאות אבות הן דמויעבירו קול במחנה (שמות לו) לא משמע אלא הוצאות אלא מסברא אמרינן (בריש הזורק דף צו:) מכדי מרשות לרשות קפיד קרא מה לי אפוקי מה לי עיולי: **תרתי הויין.** דעני ודבעל הבית, ומאי "שהן ארבע" דקתני התם: **מהן לחיוב ומהן לפטור.** יציאות דעני ודבעל הבית לחיוב ויציאות שתים של פטור שתי עקירות של הוצאה כגון פשט בעל הבית ידו מלאה לחוץ ונטל עני מתוכה הרי פטור של בעל הבית דקחשיב ליה תנא דמתני' וכגון פשט העני ידו ריקנית לפנים ונתן בעל הבית לתוכה הרי פטור שני של הוצאה (פ"א של עני) שהוא אסור לכתחלה דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו והיינו שהן ד' דקתני התם: **הא דומיא דמראות נגעים קתני לה מה התם כולהו לחובא.** שבאיזו מהן שנטמא בה ונכנס למקדש חייב ולהכי פריך ממראות נגעים דאילו שבועות וידיעות פלוגתא היא דאיכא מ"ד בשבועות (דף כה:) אינו חייב אלא על העתיד לבא ובידיעות נמי איכא למ"ד (שם דף יד:) אינו חייב אלא על העלם טומאה: **חיובי תני.** כדמפרש לקמיה ב' הוצאות וב' הכנסות וכולן לחיוב ביחיד שעשאם עני לבדו או בעה"ב לבדו: **חיובי מאי ניהו יציאות.** כלומר "יציאות" קתני דמשמע הוצאה לכך מתמה הי מחיובי קתני ע"כ יציאות לחודייהו ותרתי הוא דהויין ומשני הכנסות נמי קתני בהדייהו: **מדתנן המוציא מרשות לרשות.** קחשיב מנין אבות מלאכות בפרק כלל גדול: **מי לא עסקינן כו'.** דהא ע"כ אהכנסה נמי חייב כדקתני מתני' העני חייב וקתני המוציא: **מתניתין.** דהכא נמי דיקא דהכנסה נמי קרי הוצאה: **דקתני יציאות.** ועל כרחיך לא מצית מפרש לה דיציאות לחודייהו קאמר ומאי שהן ארבע חיובי ופטורי דהא מפרש הכנסה ברישא דקתני כיצד פשט העני את ידו לפנים דהיינו הכנסה וקתני לה בפירושא דיציאות אלמא הכנסה נמי קרי לה הוצאה: **רבא אמר.** דקשיא לך לישנא דיציאה בין הכא בין התם רשויות קתני, רשויות שתים-רשות היחיד ורשות הרבים שהן ארבע בפנים כו' כלומר ועל ידיהן יש לך ארבע איסורין בפנים וכנגדן בחוץ ומהן לחיוב ומהן לפטור, והאי דשבועות כולהו לחובא כדאוקימנא: **תרתי סרי הויין.** ארבעה חיובי ותמניא פטורי שתי עקירות לעני בלא הנחה ושתי הנחות בלא עקירה וכן לבעל הבית כגון פשט העני את ידו מליאה לפנים ונטל בעל הבית מתוכה הרי עקירה לעני והנחה לבעל הבית או שנתן לתוכה והוציא הרי עקירה לבעל הבית והנחה לעני וכן פשט בעל הבית כו' כדקתני לה: **שיתסרי הויין.** דאיכא למיחשב נמי הנך פטורי דמיתנו גבי חיובי: העני חייב ובעל הבית פטור, וכן בעל הבית חייב והעני פטור:

בבא

ידיעות הטומאה ס'. וא"ת ואמאי לא קתני העלמות שתים שהן ד' העלם טומאה ואכל קדש או נכנס למקדש שהן ד' העלם קדש והעלם מקדש והוה אתי שפיר דלא מצי למיפרך הכי תמני הויין כדפריך איידיעות וי"ל דנקט "ידיעות" כדמפרש התם (פ"ב ד' יד:) ידיעות קמייתא דליתנהו בכל התורה טולה קחשיב בתרייתא דאיתנהו בכל התורה לא קחשיב א"נ ידיעות בתרייתא דמייתי לידי קרבן קחשיב, ולהאי לישנא דידיעות קמייתא קחשיב לא שייך למיתני גבי שבועות ושבת ידיעות שבועות וידיעות שבת ולאידך לישנא נמי דקאמר ידיעות בתרייתא דמייתי לידי קרבן קחשיב לא תנא בהו "ידיעות" כיון דחילוק שתים שהן ארבע משכחת באיסורא גופיה, אבל גבי טומאה החילוק דשתים שהן ארבע אינו בא אלא מחמת הידיעה: **מראות** נגעים וכו'. ברוב ספרים גרס שנים שהן ד' וכן בשילהי המזבח מקדש (זבחים פח:) ברוב ספרים גרס מראות נגעים ר' דוסא אומר שלשים ושש עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים דממראה יאמר מראות כמו ממחנה מחנות וכי היכי דכתיב "ועתה הייתי לשני מחנות" (בראשית לב) ה"נ קתני שפיר מראות שנים. ואע"ג דהתם חשיב כולי האי והכא לא חשיב אלא ב' שהן ד' התם חשיב פתוכין, ונגעי אדם, וראש, וזקן, ונגעי בתים, והכא לא חשיב אלא לבנות כדתנן במס' נגעים (פ"א מ"א) ומייתי לה בפ"ק דשבועות (דף ה') בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל כו'*: **התם** דלאו עיקר שבת אבות תני ותולדות לא תני. וא"ת והא במראות נגעים תני אבות ותולדות כדמפרש בשבועות שהן ארבע שאת ותולדתו בהרת ותולדתו אף על גב דהתם לאו עיקר נגעים הוא? וי"ל דלא דמי דתולדות דנגעים כתיבי ותולדות דשבת לא כתיבי: **והא** דומיא דמראות נגעים קתני. הא דנקט מראות נגעים טפי משבועות וידיעות משום דאינהו גופייהו לא ידעינן דהוו נהו כולהו לחובא אלא משום דדומיא דמראות נגעים קתני דבכולהו איכא פלוגתא בר ממראות נגעים: **התם** דלאו עיקר שבת הוא חיובי תני פטורי לא תני. לא הוה צריך לומר משום "דלאו עיקר שבת הוא" אלא משום דדומיא דמראות נגעים קתני דהוו כולהו לחובא, אלא משום דצריך לשנויי "הכא דעיקר שבת תני חיובי ופטורי" קמסיים נמי "התם דלאו עיקר שבת הוא", וגם המקשה לא הקשה דליתני התם כי הכא כיון דידע דדומיא דמראות נגעים קתני, אלא פריך דליתני הכא שתים שהן ד' ותו לא: **וכי** תימא מהן לחיוב ומהן לפטור. רש"י לא פי' כאן לפי שיטתו שבסמוך דעקירות קחשיב ולפי שיטתו היה לו לפרש שתים לפטור בעקירות דבעה"ב): **והא** יציאות קתני. לא פריך אלא אמתני' דשבועות דהוה כולהו לחובא ולא משכחת אלא שתים, אבל במתני' דהכא משכחת לה כולהו ביציאות כגון שלא יהיו כולם לחובא שתים דהוצאה שיש בה חיוב חטאת, ופטור אבל אסור דאתי לידי חיוב חטאת, שהן ד' פטור אבל אסור-דלא אתי לידי חיוב חטאת ופטור ומותר בעני, וכן בעשיר לפירוש ריב"א בסמוך, ולהכי לעיל כי משני הכא דעיקר שבת הוא תני אבות ותולדות לא הוה מצי למיפרך והא "יציאות" קתני: **מי** לא עסקינן דקא מעייל מרה"ר לרה"י. ובפ"ק דשבועות (דף ה:) פריך ואימא דקא מפיק מרה"י לרה"ר ומשני א"כ ליתני המוציא לרה"ר מאי מרשות לרשות אפילו מרה"ר לרה"י, וא"ת ומ"ש דתני תולדה דהוצאה ולא תני שום תולדה דכל שאר אבות? ותירץ ריב"א דבכל שאר תולדות אם היה רוצה לשנותם היה צריך להאריך בלשונו אבל הכנסה דקרויה הוצאה כוללה עמו בקוצר: **וקמפרש** הכנסה לאלתר. וא"ת ואמאי לא דייק מכח דלא משכחת ארבע בפנים וד' בחוץ בלא הכנסות וי"ל דמשכחת להו כדפירשתי* לעיל א"נ דמהא לא הוה שייך למימר "מתני' נמי דיקא" דמאי אולמא מהאי דשבועות דקיימא עלה דהתם נמי לא משכחת כולהו לחובא אא"כ תחשוב הכנסות בכלל: **רשויות** קתני. רשויות שתים שהן ארבע פירוש דשתים קאי ארשויות רשות הרבים ורשות היחיד וקשה לריב"א דאם כן לא הוה ליה למיתני "ושתים שהן ארבע בחוץ" אלא "שתים שהן ארבע בפנים וארבע בחוץ, שתים שתים למה לי? ופירש ריב"א רשויות שבת יש בהן שני חיובים שהן ד' בפנים וב' חיובים שהן ד' בחוץ ויציאות נראה לריב"א דהוי כמו תוצאות דלהכין רשויות דלקרי הוצאות דכתיב (במדבר לד) והיו תוצאותיו הימה ומתרגמינן רשותיה:

בבא

רבינו חננאל

שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ. הכא קתני שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ד' בחוץ. ושנינן הכא דעיקר שבת תני אבות ותולדות כו' תרתות. ושני רב פפא הכא דעיקר שבת תני חיובי ופטורי. והתם חיובי תני דומיא דשבועות. וידיעות הטומאה ומראות נגעים משום הכי פטורי לא תני התם. ואקשי' תוב והא תרתי אינון הוצאות דעני והוצאה דבעל הבית. ושני שתים דהוצאה כדאמרן. ושתים נמי דהכנסה אחת דעני ואחת דבעה"ב הוצאה קרי לה. ופירשה רב אשי לטעמא ואמר האי תנא כל עקירת חפץ ממקומו כיון שמוציאו ממקום למקום אפילו הכנסה קרי לה הוצאה. ופייעיה רבינא ואמר דייקא דמתניתין הכי דקתני יציאות השבת וקא מפרש בתחלת דבריו פשט העני את ידו לפנים שהיא הכנסה ש"מ הכנסה הוצאה קרי לה. רבא אמר שרשויות שבת שתים קתני. הוצאה והכנסה דעני. הוצאה והכנסה דבעה"ב. אקשי' תוב ד' בפנים וד' בחוץ הא תמניא ואנן תנינן י"ב. וכי תימא לטעמיך י"ו הווין

[ועיין תוס' שבועות ב. ד"ה מראות]

מסורת הש"ס

נגעים פ"א מ"א

שבועות ה:

לקמן צו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע יציאות השבת שתים שהן ארבע מראות נגעים שנים שהן ארבעה מאי שנא הכא:

רש"ל מוחק כל דיבור זה

נושא
הבדל בין
המשנה במס'
שבועות
ומשנתנו
"שתים שהן
ארבע"
מבנה
שלבים
והסביר
הבדל הנ"ל

מבנה
ב' הסברים
למלה
"יציאות"

נושא
מנין החיובים גמ'

* בלשון שבת המוזכר
במס' שבועות אינו כולל
פטורי והסיבה האמיתית
לכך משום דדומיא
למראות נגעים קתני,
א"כ למה ליה לגמ'
להזכיר "התם דלאו עיקר
שבת"

* הערה:
(1)-(2) הוו
תשובות
להבדל בין
משנתנו
והמשנה בשבועות
(1)-◇ הוו
הסברים למלה
יציאות השבת
שתים

* הסוגריים מראים דעד כאן
הסתיים עיקר השאלה.
בתוכם אביי מנסה להקשות
קושיא אחרת על ר' מתנה
אבל ר' מתנה דוחהו אבל
קושית ר' מתנה נשאר עד
סוף הסוגריים

* תוס' ג' ד"ה פטורי

** דגמרא אפשר לפרש כולם
ביציאות כלויין

* דף ה ע"א